PAKmuseum
EERBEEK

DE CULTURELE FORMULE VOOR SOCIAALECONOMISCH SUCCES

MUSEUM

DE CULTURELE FORMULE VOOR SOCIAALECONOMISCH SUCCES

Dit bidbook is mede mogelijk gemaakt door de
gemeente Brummen en de Veluwe Alliantie

Gemeente Brummen

veluwe Alliantie

INLEIDING

KANSEN PAKKEN MET PAK+

PAK+ beschrijft het toekomstige PAKmuseum in Eerbeek, in een samenwerkingsverband met BIJ de bieb, Stichting Welzijn Brummen en het STIP. Deze organisaties sluiten een ‘pakt’ en willen graag onder één dak, het PAKhuis (werktitel), omdat deze samenwerking koppelkansen en meerwaarde biedt voor zowel de inwoners als voor de bezoekers van Eerbeek. Ook bespaart het kosten en geeft het een impuls op cultureel, sociaal en economisch vlak.

Voor de totstandkoming van dit bidbook hebben veel gesprekken plaatsgevonden. Onder meer met (museum)deskundigen, de gemeente Brummen, experts en ondernemers uit de papierindustrie, (lokale) ondernemers in toerisme en horeca, wethouders en senioradviseurs, collega’s uit naburige en vergelijkbare musea, landschap beherende organisaties, opleidingsinstituten en vooral ook inwoners uit Eerbeek tijdens participatieavonden en daarbuiten.

Dit bidbook gaat primair in op het museale gedeelte van de samenwerking tussen BIJ de bieb, Stichting Welzijn Brummen (SWB) en PAKmuseum. De drie organisaties zullen intensief samenwerken, om van betekenis te kunnen zijn voor de inwoners en bezoekers van Eerbeek en gemeente Brummen. Waar BIJ de bieb en SWB al bestaande organisaties zijn, met personeel, financiële middelen en een beproefde werkwijze, moet het concept en organisatie voor het PAKmuseum uitgewerkt en opgebouwd worden. Het PAKmuseum is een nieuw gegeven en biedt een uitstekende kans om het erfgoed van de Industriële Veluwe gestalte te geven.

INHOUD

Inleiding: kansen pakken	5
Het concept	8
Uitgangspunten	8
PAKmuseum - samengevat	11
PAKmuseum draagt op 3 terreinen bij aan Eerbeek en Brummen	12
Actuele setting, verhalen van heden, verleden en toekomst	13
Masterplan Veluwe Ontvangstlocatie Eerbeek	13
Inhoudelijke verhaallijnen, museumzalen en programmering	15
Doelgroepen en bezoekmotieven	22
Het verhaal: midden in Eerbeek	25
Investeren in cultuur rendeert	27
Gebouw (PAKhuis) en samenwerkingen	28
Inspiraties	33
Realisatie en exploitatie	34
Planning	34
Colofon	37

Het concept
PAK staat voor Papier & Karton, kenmerkend aan Eerbeek, waar de verpakkingsindustrie letterlijk een grote rol speelt. Het PAKmuseum wordt een actief, educatief doe-museum, voor families met kinderen, waar ook de cultuurliefhebber aan bod komt. Met als vertrekpunt de historie van het dorp en omgeving, richt het eigentijdse museum zich op het heden en de toekomst van papier en karton. Daarmee biedt het een aantrekkelijk bezoekmotief voor de vele toeristen die in of nabij Eerbeek vakantie houden, als ook een betekenisvol en actief uitje voor inwoners uit het dorp en omstreken. In dit hands-on museum is van alles te maken, te zien, te leren en te beleven. Als culturele bestemming, in de zogeheten Spoorzone, voegt het waarde toe aan dorp en regio voor de (economische) vitaliteit, infrastructuur en vrijetijdsvoorzieningen. Het PAKmuseum maakt deel uit van het grotere Masterplan Veluwe Ontvangstlocatie Eerbeek.

UITGANGSPUNTEN

1. Eerbeek nu, straks en toen
Het PAKmuseum gaat over Eerbeek en vertelt over het industriële papierdorp op de flanken van de Veluwe. Vanuit het heden kijken we naar de toekomst, met de lange, veelbewogen geschiedenis als context. We nemen de huidige tijd en de rol van papier en karton in ons dagelijks leven als uitgangspunt.

2. Het landschap en mensen
Een verhaal over papier kan niet verteld worden zonder daarin het landschap te benoemen, als voorwaarde voor het ontstaan van papierfabrieken. Zo mogelijk nog belangrijker zijn de mensen, van initiatiefnemer tot werknemer.

3. Samenwerken in cultuur en welzijn
Het PAKmuseum komt samen met BIJ de bieb, Stichting Welzijn Brummen en STIP in één gebouw. Daardoor kunnen niet alleen kosten gedeeld worden, maar ontstaat een plek voor bewoners van en bezoekers aan Eerbeek, waar zij elkaar kunnen ontmoeten, verhalen delen, vaardigheden opdoen en genieten van een gecombineerde programmering. Met een auditorium ontstaat een ruimte voor lezingen, presentaties en kleine voorstellingen en concerten. Samen met BIJ de bieb kunnen workshop ruimtes en apparatuur gedeeld worden. Leren, presenteren en ontmoeten komen er samen.

4. Cultureel erfgoed en technologie
Een papier- en karton museum in Eerbeek, waarin innovatie en traditie samen optrekken, geeft het cultureel erfgoed van de Industriële Veluwe meer gestalte. In een actief doe-museum kan de bezoeker niet alleen technologie bewonderen, maar ook daadwerkelijk meemaken. Bij eeuwenoude industrie horen gebruiken, overlevering en bijvoorbeeld ook muziekverenigingen. Dit kan allemaal een plek krijgen in het PAKmuseum.

5. Kenniscentrum en talentontwikkeling
Voor de in Eerbeek aanwezige bedrijven en MKB is het belangrijk om talent te kunnen interesseren en binden. Het PAKmuseum is spannend, attractief en educatief voor families met kinderen, die zo al vroeg gegrepen kunnen raken door papier en karton en procestechnologie . Als venster voor het Informatiecentrum Papier & Karton (IPK) kan het PAKmuseum als etalage, uithangbord voor bedrijvigheid in de branche en als ontmoetingsplek fungeren. Ook de De Papierschool in Apeldoorn heeft interesse in samenwerking, net als Saxion en Hanzehogeschool.

6. Toerisme + kunst + vaardigheden
In een gevarieerde en wondermooie mix van papier en karton, met een wervelende papier experience, een boeiende vaste tentoonstelling, wisseltentoonstellingen en workshop-ruimtes kunnen bezoekers papier als drager, verpakker en vertolker ervaren. Ze ontdekken, leren en gaan zelf met papier en karton aan de slag.

7. PAKmuseum is er voor mensen
Het PAKmuseum zet in op minimaal 35.000 bezoekers per jaar, met een beoogde groei naar 50.000 binnen 5 jaar tijd. De capaciteit van het gebouw is op deze groei berekend. Primair richt het PAKmuseum zich op toeristen en recreanten in gezinssamenstelling (families met kinderen) in de regio van Eerbeek. bezoekers aan en inwoners van de regio en gemeente Brummen. Het museum is boeiend voor jong en oud. Ook voor ‘cultuursnuivers’ en kunstliefhebbers is er veel te beleven.

Door wisseltentoonstellingen te maken en veel activiteiten te programmeren, samen met de bibliotheek en stichting welzijn, is er voor de inwoners ook veel mee te maken. De inwoners worden ook via participatie en co-creatie betrokken bij deze programmering en bij het bijeenbrengen en de waardering van het erfgoed. Secundair is het museum er voor ondernemers uit Eerbeek, Brummen en de regio. Voor de ondernemers, industrie en MKB is het een presentatie plek.

Bron Coda Museum Apeldoorn

PAKMUSEUM - SAMENGEVAT

7 DAGEN PER WEEK VAN
OCHTEND TOT IN DE AVOND
GEOPEND

COMBINATIE CULTUREEL, SOCIAAL, ECONOMISCH MUSEUM + BIEB + WELZIJN

- Energiek museum voor gezinnen, inwoners, toeristen, scholen en makers: mee maken, leren en genieten
- Onderdeel van Masterplan Veluwe Ontvangstlocatie Eerbeek: bezoekersmotief, verblijfsduur verlengen, voor meer overnachtingen zorgen, toeristen en recreanten beleving, vermaak en (route)informatie bieden
- Sociaal-cultureel concept: museum met Bibliotheek BIJ de Bieb en Stichting Welzijn Brummen, toegankelijk, inclusief, focus op ontwikkeling, vaardigheden en sociale cohesie
- Naast tentoonstellingszalen en bibliotheek ook een auditorium (ook voor kleine voorstellingen / uitvoeringen) + vergaderruimtes + maker spaces / workshop ruimtes + kenniscentrum
- Gezellige horeca, ruim gesorteerde winkel, binnentuin voor buitenexpo

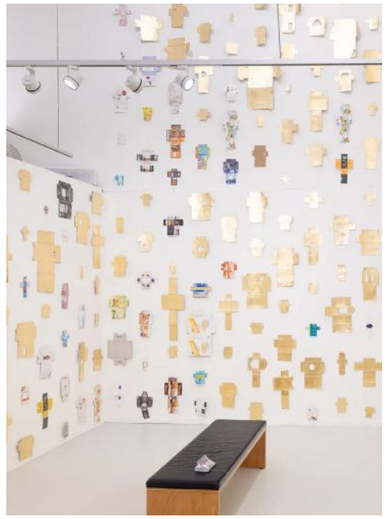

Bron Coda Museum Apeldoorn

STERKE PROGRAMMERING: SAMEN MAKEN, ONTWIKKELEN, INNOVATIE, EDUCATIE

- Concept met jaarrond (indoor) activiteiten: unieke regiofunctie
- Combinatie techniek (papierindustrie), erfgoed, landschap en (papier)kunst
- Kunst en cultuur vormen hier een attractief en verdiepend element binnen de industriële beleving (Industriële Veluwe)
- Showcase en kenniscentrum voor industrie + technologie + innovatie & duurzaamheid, expertisecentrum
- Aandacht voor markante (historische) personen, zoals Weber, Mankes en prominente figuren in geschiedenis van papierindustrie in Eerbeek
- Vaste collectie + experience over rol van papier en karton in dagelijks leven en in de toekomst; water, innovatie, industrie, saamhorigheid
- Wisseltentoonstellingen over papier / karton als drager, verpakker en vertolker
- Verbeelding, vertier en voorlichting: veel workshops, cursussen, lezingen, films
- Voortdurend doe- en maak-activiteiten, evenementen en festivals, workshop ruimtes en papierlab om zelf te ontdekken, te ontwerpen en te maken
- Basis voor cultuureducatie + cmk in Brummen, unieke plek voor samenwerking met scholen en buitenschoolse activiteiten
- intensieve samenwerking met opleidingsinstituten (MBO/HBO) en brancheorganisatie(s)

PAKmuseum in cijfers

Museum

- Realisatiekosten (museum): ±9M (prijspeil 2025),, op basis van ca. 3.000m2: waarvan ca. 500 m2 experience, ruimtes voor vaste tentoonstelling, wisseltentoonstellingen en workshops, receptie, depot, horeca, etc.
- Doelstelling (PAKmuseum): ± 50.000 bezoekers per jaar na 5 jaar

Exploitatie (museum)

- ± 1M per jaar*

Kosten

- personeel < 50%
- huisvesting/ kantoor / ict/ onderhoud/ reserveringen ±37%,
- programma en marcom ±13%

Baten

- entreegelden ca. <60%
- opbrengst activiteiten + winkel + horeca ±10%
- verhuur >5%
- fondsen >10%
- subsidies <10%

Eigen inkomsten ± 60%; subsidies ± 40% **

* geschat op basis van ervaringscijfers en benchmark met soortgelijke musea

** landelijk gemiddelde subsidies ligt op ca. 49%

PAKmuseum draagt op 3 terreinen bij aan Eerbeek en Brummen
Binnen de waardedriehoek cultuur onderscheiden we 3 terreinen waarop cultuur van toegevoegde waarde is

Cultureel - cultuur heeft een waarde in zichzelf op artistiek vlak, en vlak van talentontwikkeling. Het geeft een impuls aan culturele en kunstzinnige voorzieningen en (im)materieel erfgoed. PAKmuseum bevordert daarbij de verwondering over de veelzijdigheid van papier en karton in allerlei uitingsvormen.

Sociaal - cultuur zorgt voor verbinding, participatie en educatie. Het versterkt de leefbaarheid voor de hele gemeenschap en specifiek voor jongeren en ouderen. Een sterke culturele instelling draagt bij aan het voorzieningenniveau in een dorpskern. Samen met Bij de bieb en SWB biedt het PAKmuseum zodoende sociaal-maatschappelijke waarde voor de lokale gemeenschap. Investeren in cultuur is zo geen kostenpost, maar een investering die rendeert: het draagt bij aan het welbevinden van en de verbinding tussen mensen. Mensen ontmoeten elkaar, zoeken er ontspanning, ondersteuning en informatie. Zoals erfgoed kan helpen bij dementie, mentale gezondheid (programma's als 'Onvergetelijk' en Museum op Recept) en eenzaamheid, kan het museale gedeelte van PAK een plek bieden aan interessante ontmoetingen, storytelling en gezelligheid.

Economisch - naast aanbood voor toerisme en recreatie biedt cultuur werkgelegenheid en extra inkomsten voor horeca/mkb en t.b.v. vestigingsklimaat voor particulieren en bedrijven. Zo ontstaat economische waarde door toenemende bedrijvigheid en bezoekersstromen, maar ook door een beter voorzieningenniveau, wat van positieve invloed is op het vestigingsklimaat in de gemeente.

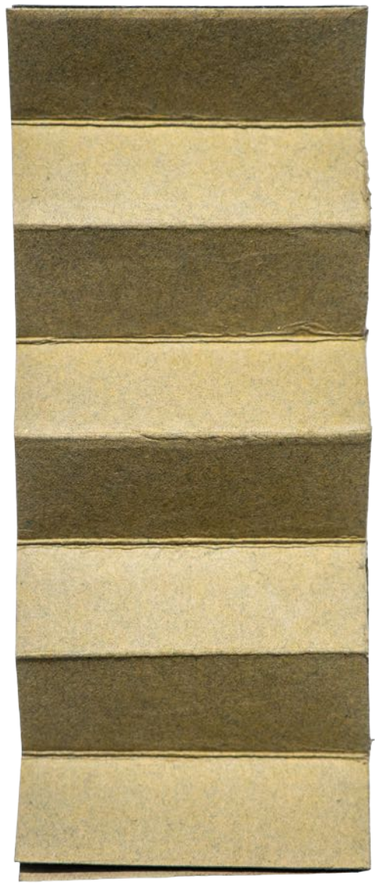

1. Actief museum en (mee)maakplaats
Om PAKmuseum te laten bijdragen aan de drie waarden van cultuur is de combinatie nodig van een actief en bruisend museum, een bibliotheek en welzijnsorganisatie. Daardoor is er voortdurend reuring en beleving, zijn de organisaties samen in staat en impuls te geven aan zowel culturele als sociale doelstellingen en kunnen bezoekers op verschillende manieren hun vaardigheden vergroten met ontdekkend leren. Deze ontmoetingsplek biedt een volwaardige beleving aan toeristen en helpt recreanten op weg.

2. Samenwerkingen
Het PAKmuseum wordt samen met BIJ de Bieb, Stichting Welzijn Brummen en STIP gehuisvest in een cultureel complex (werktitel PAKhuis). Al vanaf 2023 zijn vele gesprekken gevoerd met de Industriekern Eerbeek-Loenen (IKEL), horeca ondernemers en MKB in gemeente Brummen, musea, culturele en landschap beherende organisaties, waaronder De Middelste Molen, CODA Apeldoorn, scholen, brancheorganisaties in papier en karton, waardoor bij voorbaat een brede samenwerking mogelijk gemaakt wordt.

3. Cultureel gebouw op een strategische locatie
Het gedeelde gebouw komt op een prachtige, centrale locatie aan de Spoorzone in Eerbeek. Deze Spoorzone krijgt een ingrijpende make-over en wordt een locatie waar bewoners en bezoekers van Eerbeek graag zullen vertoeven. Daarmee draagt het bij aan het doelen van het masterplan om een Veluwe Ontvangstlocatie te worden. Het winkelcentrum van Eerbeek is om de hoek en het is dichtbij de papierfabriek van Folding Box Board. De Veluwe Stoomtrein Maatschappij heeft er een halteplaats. Zo zal volop plek bieden aan workshop ruimtes, auditorium, horeca, winkel en vergaderruimtes.

Bron Eerbeek 1880

Actuele setting, verhalen van heden, verleden en toekomst
Het is bijna 600 jaar geleden dat voor het eerst in Nederland papier gemaakt werd. Voor die tijd kwam het papier voornamelijk uit andere Europese landen. In een veel later stadium worden Nederlandse papierfabrikanten gevraagd om in Zweden het fabricageproces te verbeteren en innovatie te brengen. Daarmee heeft papier een lange en ook internationale traditie in Nederland. De papierfabrieken in Eerbeek zijn toonaangevend en representatief voor de papierindustrie in Nederland, waar sinds de 17e eeuw op hoog niveau papier gemaakt wordt. In de loop der eeuwen ontstond een bloeiende industrie in en om Eerbeek, waarin een aantal prominente personen en families een rol spelen.

Voor het maken van papier is helder stromend water nodig en hoogteverschil. Met de aanwezigheid van beken en sprengen en liggend tussen de Veluweheuvels en de IJsselvalei, heeft Eerbeek hét uitgelezen landschap voor de ontwikkeling van deze nijverheid. Daarom zijn papier en karton historisch verbonden met het dorp, het verenigingsleven, de mentaliteit. Om recht te doen aan Eerbeek zal PAKmuseum de mensen uit de papierindustrie van vroeger en nu centraal stellen. Deze verhalen doen ertoe voor het dorp, maar zijn ook voor toeristen interessant. PAKmuseum zal deze verhalen actief verzamelen.

Bron Eerbeek station 1905

Masterplan Veluwe Ontvangstlocatie Eerbeek
In het Masterplan "Welkom Veluwe-zoom" (2022) is Eerbeek aangewezen als ideale ontvangstlocatie voor bezoekers aan Nationaal Park de Veluwezoom, het oudste Nationale Park van Nederland. Dit papier- en industriedorp, met zijn rijke erfgoed en unieke ligging aan de rand van het natuurgebied, biedt volop kansen om bezoekersstromen te spreiden en de druk op kwetsbare natuur te verlichten. In het coalitieakkoord van gemeente Brummen is eveneens het voornemen opgenomen om Eerbeek een toegangspoort naar de Veluwe te maken. Deze sluit aan bij de strategie van de Veluwe. Het masterplan draagt bij aan doelen van provincie, regio en zeker ook aan de plaatselijke middenstand en sociaal maatschappelijke instellingen. Het masterplan bestaat uit drie pijlers.

De herinrichting van de Spoorzone tot Veluwe Ontvangstlocatie maakt Eerbeek hét startpunt voor recreatie, cultuur en beleving en springt in op onbenut toeristisch potentieel. Een uitvalsbasis voor bezoeken aan de idyllische IJssel-vallei is daarmee namelijk ook direct aanwezig. Dit versterkt niet alleen de lokale economie, maar draagt ook bij aan de leefbaarheid en toekomstbestendigheid van het dorp; de tweede pijler. Als derde pijler in in het masterplan een multifunctioneel gebouw met daarin een museum opgenomen, het PAKmuseum. Met de Regio Deal wordt de volgende fase van plan-ontwikkelingskosten van dit bijzondere gebouw financieel ondersteund. Cultureel en natuurlijk erfgoed en toerisme vormen zo de motor voor een aantrekkelijk vestigingsklimaat en een bruisende gemeenschap. Een dergelijke impuls is geen doel op zich maar een puzzelstuk in de regio-ontwikkeling en regio strategie.

Mei 2025 is een bedrag van €1.376.314 toegekend voor het Masterplan 'Veluwe Ontvangstlocatie Eerbeek'. Dit geld van de rijksoverheid is toegekend uit de subsidieregeling Regio Deal 'Veluwe in Balans'. De gemeente Brummen heeft een zelfde bedrag gereserveerd. Daarom kan met de uitvoering van het Masterplan het stationsgebied in Eerbeek een toeristisch overstappunt worden tussen IJsselvallei en Veluwe.

1 Op woensdag 18 mei 2022 hebben Lokaal Belang, GroenLinks, PvdA en D66 samen het coalitieakkoord 2022-2026 gesloten. Het motto van het akkoord luidt: 'Vertrouwen, Verbinden, Versterken'

2 Zie: https://www.brummen.nl/fileadmin/brummen/Documenten/Ruimte_voor_Eerbeek/Masterplan_Veluwe_Ontvangstlocatie_Eerbeek.pdf

INHOUDELIJKE VERHAALLIJNEN, MUSEUMZALEN EN PROGRAMMERING

Het museale verhaal
Iedereen heeft dagelijks met papier en karton te maken; ongeacht leeftijd, afkomst, culturele identiteit of individuele interesses. Van verzenddoos tot kassabon, van krant tot keukenrol of origami en papierknipkunst, papier en karton blijft alomtegenwoordig in ons dagelijks leven als drager, verpakker en vertolker.

Naast het dagelijks, historische en toekomstig gebruik van papier zal er volop aandacht zijn voor het maakproces en actuele maatschappelijke ontwikkelingen daaromheen, zoals (beschikbaarheid en gebruik van) water, circulariteit en ecologie.

Hergebruik van water en minimaliseren van energieverbruik, maar ook ontwikkelen van mogelijke andere grondstoffen spelen daarin een belangrijke rol. Juist daar wordt momenteel een grootscheepse verduurzaming verwacht en ook op ingezet door de industrie. In het museum kunnen bezoekers hiermee ook daadwerkelijk zelf aan de slag gaan en het museum wordt zelf zo duurzaam mogelijk ontworpen en ingericht.

In PAK museum kom je alles te weten over het dagelijkse, bijzondere en kunstzinnige gebruik van papier en karton en de samenhang met duurzaamheid en innovatie. Je maakt het mee en leert door te ontdekken, ontwerpen en zelf maken.

De museale ingrediënten
1. historie, heden, horizon
Naast kennis van hoe men vroeger papier op ambachtelijk wijze maakte en toepaste (‘historie’), zijn vooral het nu (‘heden’) en de toekomst (‘horizon’) belangrijk in het museale verhaal. Door deze drie invalshoeken te combineren ontstaat een besef van continuïteit en samenhang. Het verleden wordt relevant door het te koppelen aan het heden. De toekomst speelt ook een belangrijke rol, want door stil te staan bij de toekomst word je als mens, als organisatie en als maatschappij ruimdenkender, hoopvoller en actiegerichter. Daarom is er ook volop plek voor persoonlijke geschiedenis en verhalen, van inwoners uit Eerbeek, van arbeiders in de papierindustrie, van ondernemers en ontdekkers, van nieuwkomers en jongeren.

2. kunst, erfgoed, techniek,
Kunst, erfgoed en techniek zijn gebaat bij actieve beoefening, verbeelding en onderzoekend leren. PAK museum speelt daarop in door deze aan elkaar te koppelen. Nieuwe mogelijkheden en toepassingen voor papier ontstaan door er samen over na te denken, mee bezig te zijn en door middel van creativiteit.

3. (mee)maken, ontdekkend leren, 21st century skills
Het PAKmuseum biedt in zijn programmering volop activiteiten, maar ook ruimte om je rustig te verdiepen en tot inzicht te komen. Voor de recreatieve bezoekers is een (actief) dagje uit in de Spoorzone met familie en vrienden een welkome afwisseling met bezoek aan de Veluwezoom. We vinden beleving belangrijk, maar ook leren door te doen en te ontdekken. Daarmee krijgen talent, creativiteit en oplossingsgericht vermogen een kans.
In de educatieve en onderwijsprogrammering werken het museum, BIJ de bieb en SWB nauw samen om tot een vraaggerichte, inclusieve programmering voor de regio te komen: voor, door en met de inwoners.

4. duurzaamheid
Een kenniscentrum en innovatielab Maak het mee!, waarin innovatie en duurzaamheid in de spotlight staan, zullen in samenspraak en met de lokale industrie van Eerbeek en omgeving en onderwijsinstellingen vormgegeven worden. Tegelijk wordt het museum ontwikkeld en gebouwd op een zo duurzaam mogelijke manier. Daar wordt het publiek in meegenomen en zo bewust gemaakt van materiaalgebruik en innovaties op dat gebied

Bron Asya Kozina

Ruimtes
PAKmuseum wil zowel het verhaal van de Eerbeekse samenleving en industrie vertellen, als bezoekers blijvend wil inspireren over Papier en Karton als materiaal. Daarom is een mix van vaste presentaties en een wisselende programmering een must. De vaste presentatie heeft drie onderdelen: de INtroductie, de Experience en de Toonzaal. Daaraan gekoppeld zijn de workshop ruimtes, waar bezoekers van kijken en ervaren naar ontdekkend leren en doen gaan. Er is ook een ruimte voor tijdelijke tentoonstellingen, de galerie.

Bron PULP Festival

Bron Coda Museum Apeldoorn

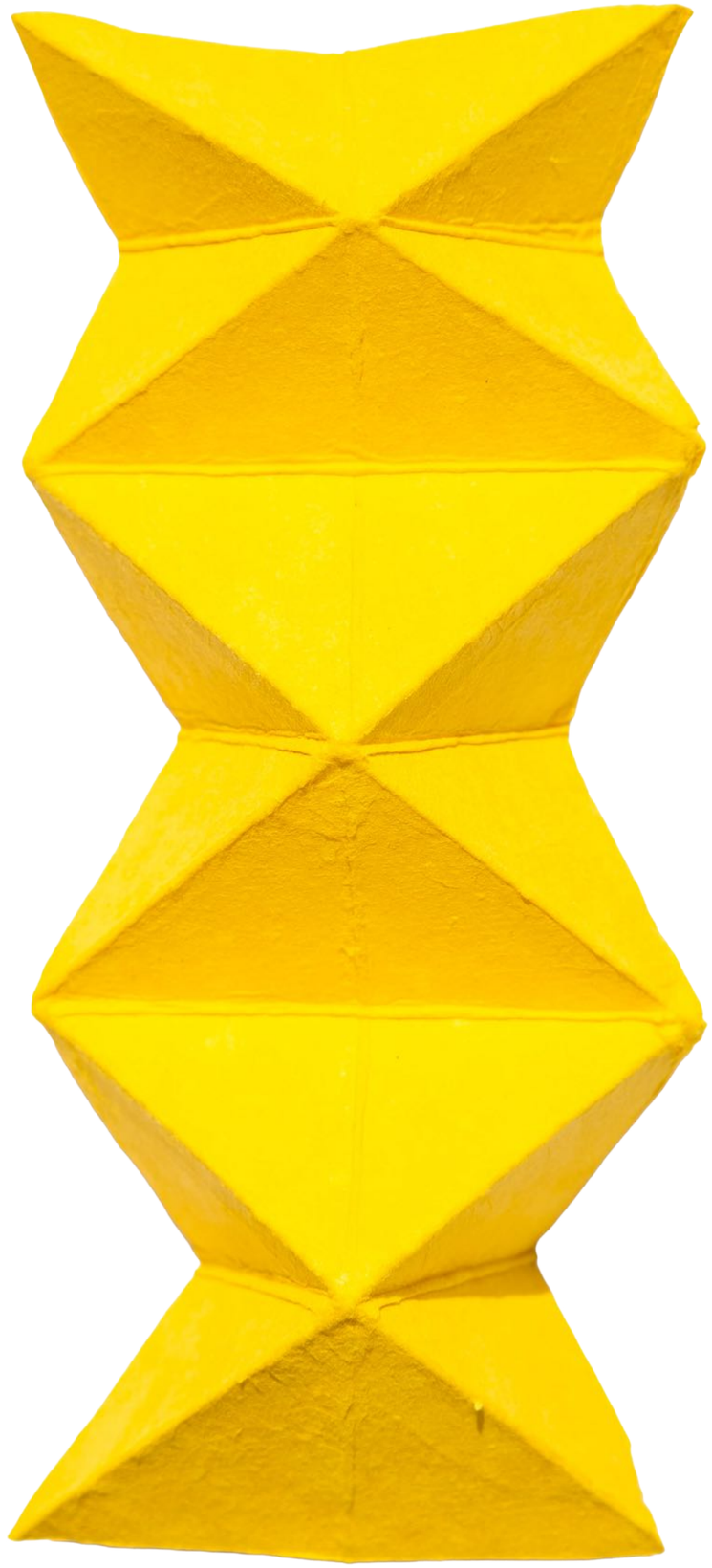

PAK IN
Introductie over papier en karton
Een museum dat zich richt op families, scholen en vooral ook toeristen, heeft een landingsplaats nodig. Daar krijgen bezoekers op een toegankelijke en publieksvriendelijke wijze een beknopte introductie op Eerbeek. De samenhang tussen landschap en papierindustrie wordt hier in één oogopslag duidelijk. De bezoeker start daar in de tegenwoordige tijd van het dagelijks gebruik van papier en karton, met steevast een plek voor de actualiteit. Deze onderwerpen en meer worden uitgediept in de vaste presentatie.

PAK Experience
De piek van een bezoek
Een wervelende experience over de wereld van papier en karton, de technologie, het dagelijks gebruik en de (duurzame) toekomst van de industrie. In een onderdompelende audiovisuele ervaring wordt de bezoeker meegenomen in het maakproces van papier (en karton), over het heden met de context van het verleden, beginnend en eindigend in Eerbeek. Hier vinden we bijvoorbeeld ook een Paperiscoop® , waarmee bezoekers de waterloop van de sprengen, via de beken, de fabriek en de waterrotonde via VR kan volgen. In een sterk vereenvoudigde, maar gigantische “karton machine” kunnen bezoekers het proces waarin karton gemaakt wordt (visueel) volgen. Met slimme projecties (van de echte fabrieken), geluid en geur wordt de sfeer van een heuse papierfabriek nagebootst. Zo krijgen bezoekers niet alleen een mooie beleving, maar begrijpen ze ook de opvolgende stappen en complexiteit van het proces van papier / karton maken. Er gaat letterlijk een wereld voor ze open. In andere machines zien ze min of meer hoe een/hun ontwerp gevouwen en bedrukt wordt. In deze experience is ook ruimte voor toelichting op grondstoffen, energie, duurzaamheid en innovatie. De Experience is een hoogtepunt voor iedere bezoeker.

PAK Toonzaal
Vaste presentatie en verdieping
De verandering van het Veluwse en IJsellandschap, Eerbeek en daarmee ook het ontstaan en de ontwikkeling van de papierindustrie, wordt in diverse tijdvakken verbeeld (Canon van Brummen en Eerbeek) en in persoonlijke verhalen dicht bij de bezoeker gebracht. Het is een eigentijdse expositie met context vanuit de historie. Een diversiteit aan beelddragers en informatie brengen de verhalen en objecten op een multi-sensorische wijze. De tentoonstelling biedt het een inzicht in hedendaagse ontwikkelingen en uitdagingen van papier en karton, denk aan duurzaamheid en innovatieve technieken. De invalshoeken van wonen/werken en techniek/innovatie lopen er als een rode draad doorheen. Een kinder/familielaag vol met speurwerk, vragen, grapjes en opdrachten faciliteert het intergenerationeel leren; jong en oud werkt samen, leert van elkaar en maakt plezier.

PAK Galerie
Ruimte voor wissel-tentoonstellingen en showcases
Door een paar keer per jaar met een tijdelijke tentoonstelling te komen, is er voor de herhaal-bezoekers telkens iets nieuws te zien. Dat stelt PAKmuseum ook in staat om bijvoorbeeld een extra onderdeel te zijn voor Paper Art, de papier-biënnale van CODA Apeldoorn. Of om een showcase van state of the art papier en karton fabricage te tonen, zij het met een museale uitstraling. Ook kan daar bijvoorbeeld een tentoonstelling zijn met werk van Jan Mankes of eigentijdse papier-kunstenaars uit de regio. Hiervoor wordt gewerkt met inhoudelijke, maatschappelijke thema’s, waarbij een randprogrammering verzorgd wordt, samen met BIJ de bieb en SWB. Dit stelt de PR en marketing in staat het PAKmuseum en de partners vaker onder de aandacht te brengen.

PAK TOPLab
Maak het mee in de workshopruimtes!
Samen met BIJ de bieb programmeert het PAKmuseum workshops in daarvoor goed geoutilleerde ruimtes. Hier vindt innovatie plaats met cutting edge apparatuur, voorbeelden en begeleiding onder het motto: Invent to learn! Dit is geschikt voor families en onderwijsgroepen, individueel en samen, begeleid (met apparatuur) en onbegeleid (met karton en papier). Door samen met de partners uit de papier- en kartonsector te programmeren, wordt de inhoud rijker en het aanbod groter. Maak zelf je eigen papier of watermerk - beschrijf, druk en teken op een geschept papier van de Middelste Molen – vouw en maak je eigen creatie van een kunstwerkje, doos, verpakking of brief. Met de hand, met state of the art 3D apparatuur, laser cutters, drukmachines etc. In het TOPLab zien bezoekers nieuwe ontwikkelingen en werken scholen met de industrie samen.

Positionering
PAKmuseum positioneert zich nadrukkelijk als eigentijds doe-museum, te vergelijken met science-centers en actieve wetenschapsmusea. In Nederland is nog geen zelfstandig Papier & Karton museum gerealiseerd. Daarom ligt er een grote kans voor een eigentijds museum over papier en karton. De meeste papiermusea, zowel nationaal als internationaal, zijn gesitueerd rond monumentaal erfgoed. Meestal is er een oude papiermolen of een drukkerij waarbij vooral de historie en het ambacht van het papier maken of de boekdrukkunst centraal staan. PAK museum richt zich op de huidige tijd en de toekomst met een mix van techniek, toepassingen uit het dagelijks gebruik en kunst. Zo zal het museum meedoen aan Paper Art en daarin een extra steunpunt voor CODA vormen. Zoals het ook een museum wil zijn waar het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland (KIEN) zich met een Ambachten-lab op gebied van papier kan manifesteren. Met de geschiedenis als context en enkele kopstukken als persoonlijke vertegenwoordigers van een tijd, kijken we in het museum vooral naar het huidige gebruik en de toekomst van het papier, waarbij ook de industrie, technologie en innovatie centraal staan. Daarmee hopen we dan weer geschiedenis te schrijven.

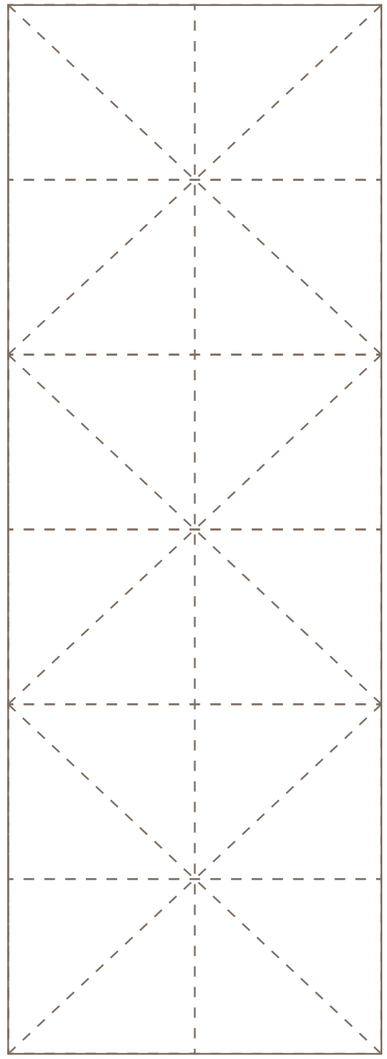

PR
Bij PAK museum draait het net als bij andere culturele instellingen om het publiek en de inbreng daarvan. Media worden ingezet om de dialoog met het publiek te faciliteren en om te werken aan bekendheid en bereik. Dit gebeurt vanuit de kernwaarden van het museum. Co-creatie, participatie en inclusie staan voorop. Deze relatie met publiek en partners, PR, de promotie, de communicatie en marketing bepalen het welslagen van het museum. Daarvoor worden een markante huisstijl en media ontwikkeld. Het museum zal zoveel mogelijk publiciteit genereren; niet alleen voor zichzelf, maar ook voor de samenwerking met partners, voor activiteiten in het dorp en voor het publiek.

Programmering
Een afwisselende programmering biedt nieuwswaarde en nodigt mensen uit tot herhaalbezoek. Bij programmering kan gedacht worden aan tijdelijke tentoonstellingen, doe-activiteiten, lezingen, workshops, publicaties, side-events, kortom alles wat tot extra verdieping en verspreiding van het onderwerp en meer deelname van bezoekers kan leiden.

Kunst(nijverheids)tentoonstellingen onder de noemer STATE OF THE (PAPER) ART laten unieke papierkunst zien, van nationale en internationale allure. Hiermee sluiten we aan bij de Papier Biënnale die in het CODA in Apeldoorn wordt georganiseerd, en zal met name op het vakmanschap van de kunstwerken gericht zijn. Daarnaast krijgen kunstenaars en kunstwerken het podium, die ons aan het denken zetten over materiaalgebruik, duurzaamheid, upcycling, recycling etcetera.

Tijdelijke tentoonstellingen en activiteiten dragen zo bij aan verdieping en verbreding van onderwerpen over Papier en Eerbeek en helpen een gevarieerde mix aan exposities te kunnen presenteren, met drie invalshoeken als leidraad:

DRAGER - Papier draagt informatie en beelden. Over vrede en revolutie, legt huwelijken en koopovereenkomsten vast, draagt ontwerpen en foto's, poëzie en muziek. Papier is daarom in onze archieven, bibliotheken en universiteiten sterk vertegenwoordigd. Vertrekkend vanuit de Eerbeekse historie vinden onder dit thema tentoonstellingen- en activiteiten plaats met unieke, waardevolle stukken en verhalen.

VERPAKKER - Karton is als verpakkingsmateriaal alom tegenwoordig in ons dagelijks leven. Hoe meer we online bestellen, hoe meer dozen we nodig hebben. En dit aantal neemt nog verder toe omdat karton vaak ook een uitkomst biedt als afbreekbare, duurzame variant bij vervanging van plastic. De nieuwste ontwikkelingen in productie en toepassingen van papier, karton en verpakkingen krijgen hier het podium. Innovatie en duurzaamheid komen in deze thematiek samen tijdens activiteiten, manifestaties en tentoonstellingen.

VERTOLKER - Papier is relevant als artistiek medium in de kunst, omdat het een plooibaar materiaal is met welhaast onbeperkte mogelijkheden voor ontwerpen en vormen. Samen met het fascinerende productieproces, waarbij opnieuw water een hoofdrol speelt, heeft papier wereldwijd al eeuwen kunstenaars en vormgevers geïnspireerd om als onafhankelijk artistiek medium te gebruiken.

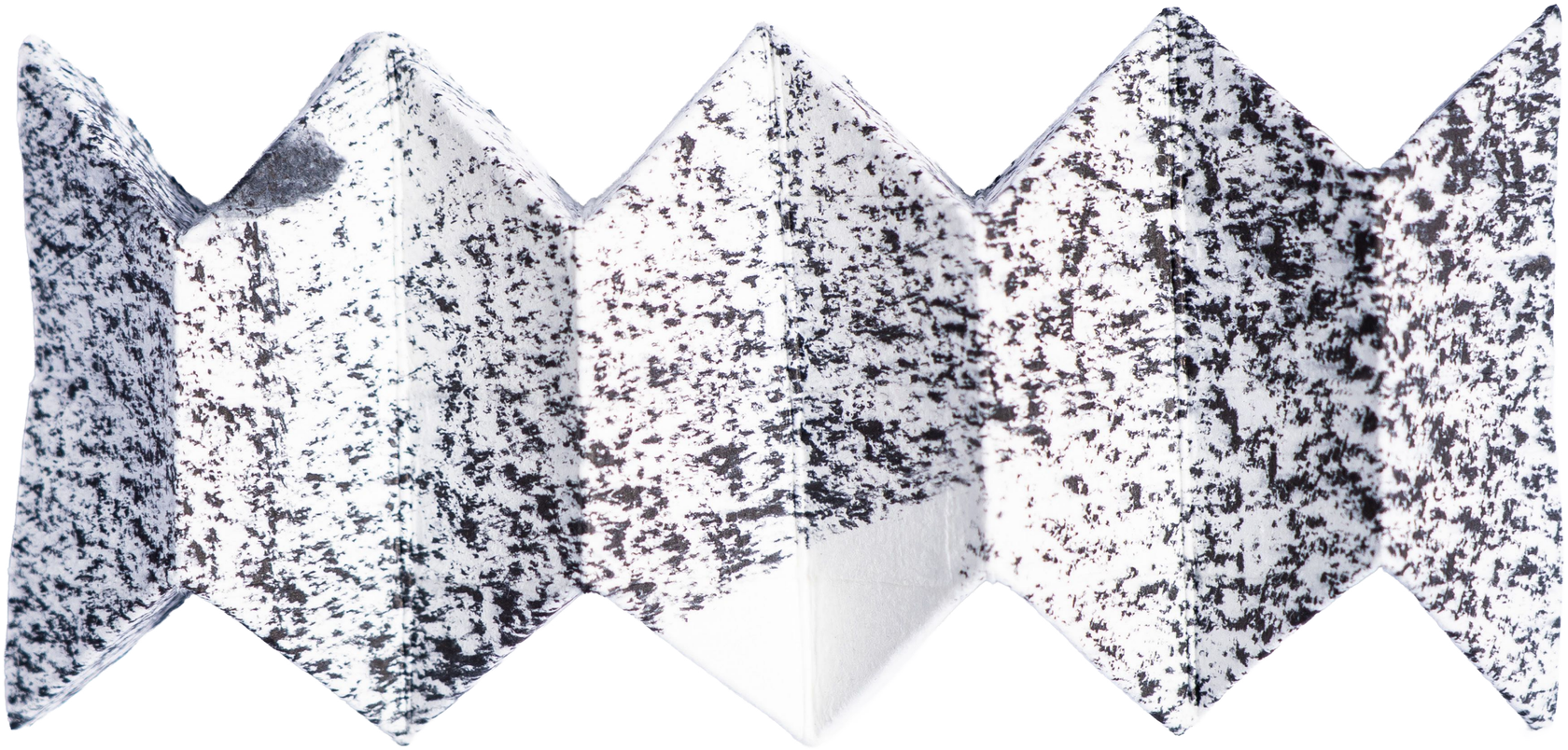

Bron Jan Mankes, ets op papier, collectie PAKmuseum

Collectievorming
Bedrijfscollecties, bruiklenen, participatief verzamelen
Het PAKmuseum heeft nog nauwelijks collectie, maar wil deze actief gaan samenstellen. Het streven is om een meer historische collectie van een aantal eeuwen papierindustrie aan te leggen, die verzameld wordt bij de huidige industrie, waaronder de in 2024 gesloten papierfabriek De Hoop. Daarbij gaat het om zowel objecten als getuigenissen, die te maken hebben met het papier en karton uit Eerbeek en de fabricage daarvan, maar ook met de algemene geschiedenis van het dorp. De schilder Jan Mankes, van wie topstukken zich in toonaangevende collecties van o.a. Museum MORE en Museum Arnhem bevinden, woonde en werkte een aantal jaren in Eerbeek. Van deze schilder zijn ook veel werken op papier bekend. Grafiek van deze kunstenaar bevindt zich al in de collectie.

Bij omringende erfgoedinstellingen (o.a. CODA, Regionaal Archief Zutphen) bevinden zich relevante objecten in depot, die volgens een eerste inventarisatie te bruiklenen zijn. Het participatief verzamelen zal gebeuren in klankbord sessies met historici en museumcollega's van elders. Daarbij gaat het om bedrijfscollecties, objecten die de geschiedenis van de regio en de papiersector vertegenwoordigen, maar ook om persoonlijke historie.

Belangrijke wijze van verzamelen is met en door de erfgoed-community, dat wil zeggen met de participatie van inwoners, verzamelaars, ondernemers en papierfabrieken van Eerbeek. Dit gaat om getuigen-verhalen die van belang zijn om te begrijpen welke impact de papierfabrieken hebben en hadden op de lokale bevolking en hoe de regio veranderde voor de inwoners. De onderwerpen waarover bewoners en ondernemers zich trots voelen en zich met de regio identificeren. De waarde van collecties en erfgoed verandert met de tijd, en tegelijk verzamelt men nu het erfgoed voor de toekomst. Een dergelijke participatieve aanpak is in lijn met het internationaal Verdrag van FARO : 'Hoe komt cultureel erfgoed ten goede aan de samenleving?'

Hierbij is de samenwerking met Stichting Welzijn Brummen en ook met BIJ de bieb van groot belang.

4 https://www.cultureelerfgoed.nl/onderwerpen/erfgoedparticipatie-faro/uitvoeringsagenda

Doelgroepen en bezoekmotieven
Bij het bepalen van de doelgroepen hanteren we drie kringen:

- Inwoners van Eerbeek; ca. 10.000 inwoners

- Inwoners van gemeente Brummen (21.394 personen) en directe regio in en straal van ±35 km rond Eerbeek (incl. Apeldoorn, Zutphen, Rheden, Arnhem, Doesburg, Doetinchem, Deventer, ca. 600.000 personen)

- Toeristen die naar Eerbeek en omgeving komen: ± 500.000 overnachtingen jaarlijks (Gemeente Brummen). Het is niet uit te sluiten dag ook bezoekers vanuit de rest van Nederland voor dagrecreatie naar Eerbeek en omgeving komen

We kunnen doelgroepen ook benaderen op basis van hun motivatie om Eerbeek en het museum te bezoeken. Aan de hand van de Leefstijlvinder, een model waarbij doelgroepen gecategoriseerd zijn op het gebied van vakantie en vrije tijd, zal het museum gericht kunnen promoten, zowel via toeristische organisaties als met eigen communicatiemiddelen. Met name voor de stijlzoekers en inzichtzoekers , is er nog te weinig aantrekkelijke cultureel aanbod, waar de museale activiteiten een lacune kunnen vullen. De gemeente Brummen heeft daar ook een gat gezien in het aantal verblijf-accomodaties en wil dit stimuleren.

Kansen
Een actief museum, waar veel te doen, te maken en te drinken is, kan een bezoekduur tot al gauw 2-3 uur oprekken. Naar mate de verblijfsduur in een museum langer is, combineren bezoekers dit met andere recreatieve activiteiten, horeca dan wel winkelen. Wellicht kan het PAKmuseum juist vanwege indoor activiteiten het weekend bezoek in herfst en winter stimuleren.

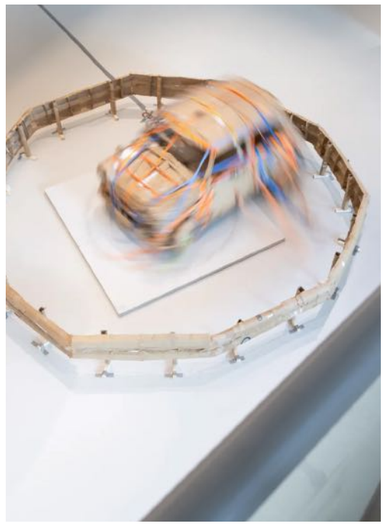

Bron Coda Museum Apeldoorn

Primaire doelgroep
Op basis van de kringen richt het PAKmuseum zich als Veluwe Ontvangstlocatie op toeristen en verblijfsrecreanten die met name in gezinssamenstelling verblijven in de regio. Landal Coldenhove en Heideheuvel, vakantiepark de Bosgraaf en Europarcs Beekbergen zijn enkele parken die luttele kilometers van Eerbeek vandaan liggen.

Het museum biedt de mogelijkheid voor een gezellige, boeiende en leerzame dagbesteding met daarin ook een bezoek aan de Veluwe en de IJsselvallei, met verblijf in of rond Eerbeek en/of Brummen om te eten, drinken en winkelen. Combinaties met de Oliemolen, de Middelste Molen, en de wijde omgeving, inclusief Brummen, Zutphen, Dieren, of Apeldoorn zijn goed te realiseren.

Voor deze groep staan laagdrempeligheid en uitstraling voorop in het museum, waarin zowel beleving als actief meedoen van belang zijn. De experience en de veste tentoonstelling zijn daarin de grote trekkers voor gezinnen en cultuurliefhebbers die breed geïnteresseerd zijn en een leuk, overdekt dagje uitje zoeken als welkome afwisseling van of aanvulling op natuurwandelingen.

Secundaire doelgroepen

- Inwoners van de omringende regio zullen naar het PAKmuseum komen vanwege de actieve programmering (indoor activiteiten in een doe-museum) en wisseltentoonstellingen (kunst en cultuurliefhebbers). Dat zijn met name families.

- Inwoners van Eerbeek, met name de oudere inwoners, komen vanwege de persoonlijke band met het industriële verleden en vanwege de combinatie met SWB en BIJ de bieb. Voor de inwoners van Eerbeek en omgeving wordt het museum een plek van gezamenlijke geschiedenis, identiteit en een gebouw van samenkomst. Volwassenen en gezinnen komen er ook voor de unieke en bijzondere wisseltentoonstellingen, leuke workshops en het gezellige terras. Zij keren regelmatig terug door het wisselende aanbod.

- Educatie is een speerpunt van het PAKmuseum. Daarin richt het zich op het bijbrengen van vaardigheden bij de reguliere bezoekers, maar natuurlijk vooral bij scholieren, zowel PO als VO en MBO/HBO. Leerlingen ontdekken met CmK programma's, Erfgoed-leerlijnen en W&T educatie hoe Eerbeek en de landschappelijke omgeving is ontstaan en kunnen direct aan de slag met actieve workshops over en met papier en karton. Voor technische opleidingen biedt het kenniscentrum en een bezoek aan een fabriek in de buurt, verdiepende kennis voor hun curriculum en kan bijdragen aan talentontwikkeling.

- PAKmuseum is er ook voor de industrie en MKB in Eerbeek. Dat zal leiden tot werkgerelateerde bezoeken en zakelijke verhuur. De introductie, vaste opstellingen met aan de industrie gerelateerde objecten en verhalen, de wisseltentoonstellingen en het auditorium bieden daartoe volop gelegenheid. Met de mogelijkheid een zaal te huren voor zakelijke vergaderingen en presentaties, gecombineerd met een bezoek aan het museum, is het PAKmuseum een visitekaartje voor de plaatselijke ondernemers en de politiek.

- Culturele verenigingen en stichtingen kunnen hun weg vinden in het gebouw. Het auditorium biedt gelegenheid voor groepsbezoek bij uitvoeringen en voorstellingen. In het complex zullen culturele verenigingen, stichtingen en buurtgroepen hun bijeenkomsten en activiteiten kunnen houden. Door de gezamenlijke programmering met Bij de bieb en SWB zijn de activiteiten zeer afwisselend, breed en inclusief.

Type museumbezoek
Door samen met BIJ de bieb en SWB in één gebouw te zijn, komt er als vanzelf een mix aan mensen naar het museum. Daarom is een benadering met veel persoonlijke verhalen en geschiedenissen van belang; niet in het minst voor de oudere bewoners van Eerbeek. Toch zullen er ook kinderen komen, met school, met (groot) ouders en door het museum. familie-vriendelijk te maken, stimuleren we intergenerationeel leren en ervaringen delen.

Enkele beproefde doelgroep modellen, zoals de Museum Visitor Identities van Falk en de Culturele Doelgroepenmatrix die in Rotterdam is ontwikkeld, bieden handvatten om de recreatieve groepen te bereiken en te bedienen, maar ook te weten hoe de andere groepen geïnteresseerd kunnen raken.

Het museum voorziet in een behoefte voor (culturele en indoor) activiteiten voor een breed publiek uit Eerbeek en omgeving en ook voor een sfeervolle ambiance voor vergaderingen en bijeenkomsten.

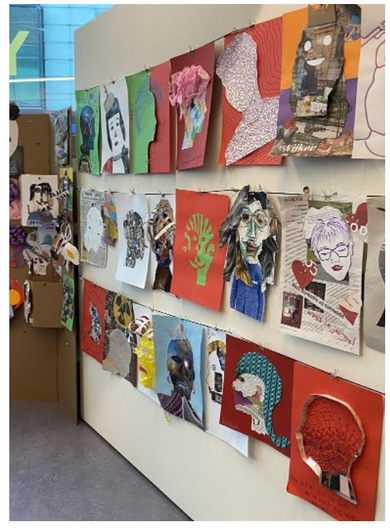

5 Eindrapport onderzoek verblijfsrecreatie Brummen - oktober 2022 - Definitief.pdf

HET VERHAAL:
MIDDEN IN EERBEEK

Een fraai gebouw trekt meteen onze aandacht, zodra we de levendige, parkachtige Spoorzone in Eerbeek betreden. De uitnodigende gevel van het gebouw doet denken aan papier en karton. Er staat 'MUSEUM' op en als je goed kijkt, zie je dat er ook een gezellig museumcafé met terras is. Aan het logo te zien is er ook een bibliotheek gehuisvest. Er komt juist een grote groep vrolijke jongeren naar buiten met ieder een doos in handen. Ze laten elkaar enthousiast de inhoud zien. Blijkbaar hebben ze een workshop gevolgd, waarbij ze zelf van alles gingen maken.

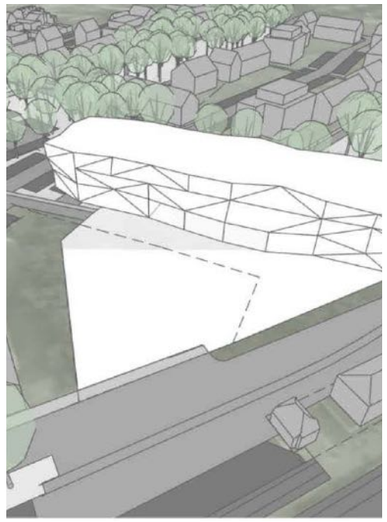

Mensen lopen er rond, sommige met een fiets aan de hand, elders zitten ze op plezierige bankjes in het groen en het is met name een gezellige drukte bij dat bijzondere gebouw. Een stel toeristen komt naar buiten met een wandelboekje van Truus Wijnen, die bekend staat om haar uitzonderlijk mooie en goed beschreven wandelingen en fietstochten. In de parkachtige omgeving van de Spoorzone staan beelden die doen denken aan papier en karton en de fabricage daarvan, wat op enkele plekken een bijna sprookjesachtige sfeer oproept en op andere doet denken aan de industrie uit vervlogen tijden en verbeeldingsvol futurisme. We zien ook een kabbelende beek, hoe kan het anders in Eerbeek. Wanneer we het gebouw betreden zien we in de ruime hal enkele voorbeelden van papier en karton die meteen tot de verbeelding spreken. Collages met wand vullende foto's brengen ons meteen in de wereld van de papierfabriek en vooral de mensen die er werkten. We staan meteen versteld over deze wereld van papier en karton, waarin we allerlei dagelijkse zaken herkennen. Ons oog valt op actuele thematiek die wordt aangesneden, zoals waterbeheer en duurzaam omgaan met grondstoffen. Dit gaat over ons en over verwondering en we kunnen niet wachten om verder te gaan. Zeer gastvrije en professionele museum medewerkers helpen ons op weg in het aanbod en we kunnen ze alles vragen over het museum. Andere bezoekers lopen door naar de bibliotheek of kijken bij het biljart, waar enkele mensen kalm een balletje toten. Bij nader inzien blijkt het biljart ook van karton, zoals de rest van het interieur. Het is er gezellig en in de stillere hoeken van de ruimte zitten. mensen met een laptop of een boek. Wij willen liefst eerst naar de experience om daarna de tentoonstelling te zien en kopen een ticket. Andere mensen kennen hier zo te merken de weg al goed en volgens de informatieborden is er vandaag in het auditorium een internationale seminar bezig over duurzaamheid.

Intussen zien we de volgende groep jongeren naar binnen gaan, begeleid door een enthousiaste jonge publieksbegeleider van het museum. Bij de garderobe zijn kluisjes en iets verderop ruime toiletten. We kunnen eerst een kopje koffie drinken, bedenken we. Omdat we mensen in de ruim gesorteerde museumwinkel zien grasduinen, besluiten we alvast om voordat we weer vertrekken cadeautjes, boeken en een wandelgids mee te nemen. Na de lunch gaan we naar De Middelste Molen, die dichtbij is. Morgen doen we dan de aanbevolen erfgoed+natuur tour, die vanaf de Oliemolen en Huis te Eerbeek over de Veluwe loopt, maar we kunnen ook kiezen voor CODA in Apeldoorn. Overmorgen gaan we nog naar Zutphen om de Librije te bezoeken en het Stedelijk museum waar ze heel bijzondere historische documenten en een mooie ten toonstelling over moderne kunst hebben. Zo zou een heerlijke en inspirerende driedaagse in het teken van papier, kunst, (industrieel) erfgoed, geschiedenis en natuur beleven met Eerbeek als uitvalsbasis eruit kunnen zien, als de Spoorzone in Eerbeek eenmaal nieuw leven is ingeblazen. De gemeente Brummen is hiervoor een plan aan het ontwikkelen met onder meer de realisatie van een Veluwe Ontvangstlocatie die is georiënteerd op 'de Industriële Veluwe' en een nieuw bruisend Papier- en Karton-museum met experience center.

INVESTEREN IN CULTUUR RENDEERT

Naast de culturele, sociale en economische waarden zijn er nog enkele waarden die cultuur vertegenwoordigt en hier genoemd mogen worden: de educatieve waarde, belevingswaarde en de collectie-waarde. Maar eerst een kleine rekensom om aan te tonen dat die waarden ook een financiële tegenhanger hebben.

Elke euro per bezoeker besteed in een museum levert 2,5 euro aan bestedingen op bij horeca en MKB in de betreffende gemeente . Voor Eerbeek zou dat met het PAKmuseum, jaarlijks minimaal 35.000 bezoekers en gemiddeld ca. €15 bestedingen per bezoeker voor MKB / horeca in de gemeente Brummen een extra omzet van bijna 525K opleveren. Een sterke culturele instelling zorgt daarbij voor meer overnachtingen, vooral als de verblijfsduur in het museum 2 uur of langer is, omdat de meeste bezoekers het dan zullen opnemen in een volledige dagbesteding waaronder ook winkelen en eten en drinken, zorgt voor meer werkgelegenheid. Daarnaast sociaal rendement, die kort is samen te vatten: elke euro geïnvesteerd in cultuur levert een besparing op in het sociaal domein. Daardoor rendeert elke euro vanuit de cultuur met een factor 4 in het sociale domein.

Educatieve Waarde
In musea steek je altijd iets op. Net als bij een bibliotheek. Het museum gecombineerd met een bibliotheek is daarom een ideale omgeving om (levenslang) te leren, zowel voor ‘jong’ (cultuureducatie) als voor ‘oud’. Door musea te bezoeken, leer je - bewust of onbewust, bedoeld of onbedoeld. Ook letterlijk is het PAKmuseum een leerschool: voor jongeren die er bijvoorbeeld hun maatschappelijke stages vervullen. PAK Museum ambieert een locatie te zijn waar onderwijs, expertise en bedrijfsleven samenkomen, met ruimte voor technologie, kennis en innovatie. Waar talenten zich ontwikkelen en loopbanen zich ontvouwen.

Belevingswaarde
In de Experience, waarin VR, films, audio en foto’s, al dan niet in combinatie met echte machineonderdelen, originele objecten en ook AI, in een spannende mix worden gebruikt, word je als bezoeker ondergedompeld in de wereld van papier en karton. Je stapt als het ware in een landschap van vroeger, maakt de veranderingen mee, van landschap en dorpen en ziet en hoort hoe de papierfabrieken er vroeger en nu uitzien. En wat doen we in onze samenleving allemaal met papier en karton? Dit ervaar je in een wervelende show voor jong en oud. Als je daarna door PAK-verhalen door de tijd loopt aan de hand van persoonlijke verhalen en collecties, je in een wisseltentoonstelling vergaapt aan grote, gekke en bijzondere papierkunst- en vormgeving, of zelf met papier aan de slag gaat in een workshop, is de beleving compleet!

Collectiewaarde
Het PAKmuseum kan gaandeweg een schatkamer worden van museaal waardige cultuurhistorische voorwerpen, kunst & design en verhalen van nationale, regionale en lokale betekenis en daarmee een verdwijnend stuk cultureel erfgoed veiligstellen. Het beheren en tentoonstellen van museale objecten en de bijbehorende verhalen is een taak met een grote maatschappelijke betekenis. Ze zijn belangrijk voor ons allemaal; ze geven uitdrukking aan een gedeelde geschiedenis en aan onze identiteit. Musea zijn het geheugen van stad, streek en land, en geven een basis om naar het heden en de toekomst te kijken.

6 cijfers volgens Boekman

7 https://www.eerbeekloenen2030.nl/projecten/talent-en-opleiding

Gebouw (PAKhuis) en samenwerkingen
Het PAKmuseum komt op een prominente plek aan de Spoorzone, midden in Eerbeek, in het PAKgebouw / PAKhuis met een aantrekkelijke parkachtige omgeving. Aan de overkant van het plein arriveert en vertrekt de Stoomtrein van de VSM. Het markante gebouw biedt plek aan vier organisaties:

- PAKmuseum
- Bibliotheek - BIJ de bieb
- Stichting Welzijn Brummen (SWB)
- Gemeentelijk STIP (Steun en Informatiepunt)

Met name de combinatie met de bibliotheek BIJ de bieb en Stichting Welzijn Brummen draagt optimaal bij aan de leefbaarheid, aantrekkelijkheid en (sociale) vitaliteit van de kern Eerbeek in de gemeente Brummen. De organisaties delen daarnaast ook horeca, services (schoonmaak, ict, etc.), eventueel ook personeel (bijvoorbeeld programmering, receptie), workshopruimtes en kleine werkplaatsen, kantoren en vergaderruimte. Ook verenigingen kunnen er repeteren of mensen kunnen samen genieten van een voorstelling of film.

Bij benadering krijgt het PAKmuseum de volgende afmetingen, waarbij bedacht is dat Een aanzienlijk deel van de ruimte met de andere organisaties gedeeld zal worden.
CODA Apeldoorn laat zien dat een bibliotheek, een museum, een experience-lab en een archief elkaar kunnen versterken. Iets soortgelijks zien we ook in Veenendaal en Vugt. Fundament in Losser combineert een bibliotheek met Muziek en Dans en Sociaal Werk en heeft aan de andere zijde van het plein een museum.

Het PAKmuseum past perfect binnen de opgaven van het Masterplan Veluwe Ontvangstlocatie Eerbeek en voegt daar middels de samenwerking met BIJ de bieb en Stichting Welzijn Brummen en met een showcase voor innovatie en verduurzaming van de lokale industrie, een extra dimensies aan toe.

ruimte			PAK Museum		
		aantal	oppervlakte in m2		delen
nr	naam		per stuk	totaal	ja/nee
1	entree*	1	100	100	ja
2	balie*	1	0	0	ja
3	toiletten	6	3	18	ja
4	kantoren	2	25	50	ja
5	vergaderen klein	1	25	25	ja
6	vergaderen groot	1	50	50	ja
7	expositieruimte / experience**	1	2000	2000	nee**
8	depot	1	150	150	nee
9	auditorium	1	500	500	ja
10	magazijn***	1	50	50	ja
11	expeditie	1	50	50	ja
12	techniek	1	100	100	ja
13	horeca*	1	300	300	ja
14	workshop ruimte / lab	3	40	120	ja

Gemeente Brummen, kern Eerbeek, stedelijke regio
Het PAKmuseum en het PAK gebouw met samenwerkende partners, biedt veel voor de gemeente Brummen. Een nauwe samenwerking tussen de verschillende beleidsterreinen van de gemeente zullen het slagen van dit initiatief vergroten. Toerisme, cultuur & erfgoed, zorg, onderwijs/ jeugd en economie profiteren allen van een sterk cultureel en sociaal-maatschappelijk aanbod, zoals in combinatie met PAKmuseum wordt aangeboden. Erfgoed Gelderland is een deskundige partij die het museum kan ondersteunen bij samenwerkingen en programma's. Daarbij zal het onderwijs ook een belangrijke partner in de regio zijn. Voorbeelden van organisaties in betreffende gemeentes zijn:

- MBO (Papierschool Apeldoorn, Aventus), HBO (Saxion, Hanzehogeschool), Techniekpact, KIVI
- PO en VO
- Zorginstellingen in de gemeente en de regio
- Daarnaast zijn ook de verdere lokale en regionale industrie, mkb, horeca en archieven in de regio van belang. Veel toekomstige partners hebben al aangegeven enthousiast te zijn en te willen meewerken.

8 https://www.coda-apeldoorn.nl/nl/agenda/coda-paper-art-2023

9 https://www.immaterieelerfgoed.nl/nl/ambachtenlabpapierschep-pen

Bron Papiermuseum de Middelste Molen

Bron Papiermuseum de Middelste Molen

Culturele organisaties en musea
Met papiermuseum de Middelste Molen in Loenen zijn vanuit gemeente Brummen al gevorderde gesprekken over samenwerking. Er is veel meer aanwezig in de regio rond papier als drager, verpakker en vertolker. Zo is CODA Paper Art een begrip als biënnale , georganiseerd door het CODA museum in Apeldoorn, waar aangesloten kan worden met eigen tentoonstellingen en activiteiten.

Verder weg in Renkum is een Papiermuseum in oprichting. Ook dat initiatief heeft een collectie en zet in op activiteiten. Daar zijn ook papierfabrieken die er baat bij hebben en ook medewerking verlenen. Beide initiatieven draaien op vrijwilligers met een hoge gemiddelde leeftijd. Het papiermuseum in Renkum is echter al geruime tijd in oprichting en nog niet (volledig) gerealiseerd. Samenwerking ligt dan voor de hand. Op die manier kan langs de Veluwe flank een snoer ontstaan van erfgoed over de papierindustrie.

In het Nederlands Openluchtmuseum in Arnhem wordt aandacht besteed aan de ambachtelijke papierfabricage. Het gemeenschappelijk belang met het Nederlands Openluchtmuseum is de rol van innovatie in de geschiedenis van het papier maken en de koppeling van dit museum aan het Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland (KIEN), waar de traditie van papierfabricage en toepassing nieuw leven ingeblazen wordt . KIEN is ook buiten het Openluchtmuseum actief en richt zich met AmbachtenLabs op duurzame vernieuwing en brengt ambachtslieden, studenten uit het vakonderwijs, ontwerpers en productieplatforms met elkaar in contact om tot een kruisbestuiving te komen . Het Lab wil de verschillende schakels van het productieproces bijeen brengen, om met elkaar in een werkperiode van vijf tot acht weken door kennisuitwisselingen innovatieve ideeën te ontwikkelen en uit te werken.

Het Regionaal Archief in Zutphen heeft recent de bedrijfscollectie van papierfabriek De Hoop verworven. Deventer is van oudsher een boekenstad en Zutphen kent met de Librije (1561) een van de zeer weinige kettingbibliotheken die op hun oorspronkelijke plaats worden bewaard.

Bovenstaande musea, culturele organisaties (en meer), kunnen het (industriële) erfgoed en papier als drager, verpakker en vertolker in gezamenlijke programmering meer aandacht en belang geven, zoals:

- Musea: Middelste Molen, Oudheidkundige vereniging de Marke, CODA, Musea Zutphen, Erfgoedcentrum Zutphen, Librije, Museum Arnhem, Rozet Arnhem, Het Openluchtmuseum Arnhem (bruiklenen), Lalique Museum, World Soil Museum Wageningen
- Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland (KIEN) / Ambachtenlab
- Museumvereniging
- VSC-Netwerk van techniek- en wetenschapsmusea

10 https://www.immaterieelerfgoed.nl/nl/ambachtenlab

11 blijkt uit onderzoek van NBTC-NIPO Research

Toerisme en recreatie
Samenwerken met toeristische en natuur-recreatieve organisaties is evident in de opgave het toerisme op de Veluwe te spreiden in het kader van Masterplan Veluwezoom.

De Veluwe is van de binnenlandse vakanties de grootste bestemming . Het is de verwachting dat Duitse vakantiegangers steeds meer de Veluwe als bestemming kiezen voor hun verblijf in Nederland. Binnenlands toerisme verandert ook; er worden meer kortere vakantietrips gepland door het jaar heen, niet alleen een dagje, maar ook weekenden weg. Samen optrekken met toeristische organisaties levert een win-win situatie op: Eerbeek en omgeving weet beter verblijfsrecreanten te trekken en de Veluwe wordt door de spreiding van de toeristen meer ontlast. Ook is een sterke band gewenst met de natuurorganisaties om de landschappelijke geschiedenis te vertellen en verbeelden voor het brede publiek. Informatie over de Veluwe en de Veluwezoom is vanzelfsprekend een onderdeel van het museum, zowel in de Experience als in de informatieve tijdvakken. Kan de museumtuin een informatieve 'hortus botanicus Veluwezoom' worden? Zowel natuurorganisaties als toeristische organisaties zien we als partners om het museum inhoudelijk vorm te geven en een bezoekmotivatie te creëren, waaronder:

- Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Geldersch Landschap en Kasteelen (GLK)
- Veluwe Alliantie en Veluwe Board
- Toerisme Veluwe Arnhem Nijmegen
- Waterschap Vallei en Veluwe
- Beken en Sprengen stichting
- Landal Parks, Europarcs
- Regiopromotie Stedendriehoek en richting Dieren / Arnhem / Doesburg: In deze regio is er weinig te doen op gebied van (indoor) attracties/ activiteiten voor gezinnen met kinderen. Dat geldt zowel voor inwoners als voor toeristen / recreanten van buiten de regio

Ondernemers en industrie
In Eerbeek en in het naastgelegen Loenen zijn gerenommeerde papierfabrieken te vinden. Met de Industrie Kern Eerbeek Loenen (IKEL) is al in een vroeg stadium contact geweest. Juist voor deze organisatie en de aangesloten industrie biedt PAKmuseum een uitgelezen kans om bij te dragen aan ene leefbaar kleimaat en werkomgeving voor werknemers, en ook talentontwikkeling te stimuleren binnen de techniekbranche.

Het Informatiecentrum Papier & Karton in Hoofddorp is dé plek voor informatie over duurzaam papier en karton. Met deze organisatie zal PAKmuseum dan ook nauw samenwerken. Waar het Informatiecentrum beschikt over veel kennis, educatie en een groot netwerk, kan het PAKmuseum daarvoor een etalage bieden en de koppeling maken met de artistieke kant van papier en met de industrie in Eerbeek. Naarmate er meer draagvlak is, meer betrokkenheid en meer gezamenlijk streven, heeft een project als PAKmuseum meer kans van slagen. Daarom zijn de ondernemers en de industriële partners van groot belang, waaronder:

- Industriekern Eerbeek en Loenen (IKEL)
- Folding Boxboard Eerbeek (FOLBB)
- Logistiek Centrum Eerbeek (LCE)
- Koninklijke vereniging van Nederlandse papier- en kartonfabrieken (VNP)
- Informatiecentrum Papier&Karton
- CEPI: European association representing the paper industry
- PEFC: keurmerk voor duurzaam bosbeheer
- Royal Eijkelkamp (solutions for soil and water research)

12 https://www.eerbeekloenen2030.nl/projecten/talent-en-op-leiding

Bron Coldenhove Eerbeek

INSPIRATIE

We halen onze inspiratie uit vele andere actieve musea. Dat zijn musea waar veel hands-on ervaringen geboden wordt en veel gemaakt kan worden door bezoekers, door betrokken kunstenaars en designers/ makers, Zoals het Zaans Museum (Verkade Experience), Oyfo in Hengelo, Schoenenkwartier in Waalwijk, Houtwerkplaats Nederlands Openluchtmuseum, Textiellab bij Textielmuseum in Tilburg. Ook tentoonstellingen met unieke papierwerken bij CODA en van de papierbiënnale in Museum Rijswijk bieden inspiratie.

Bron Zaans museum

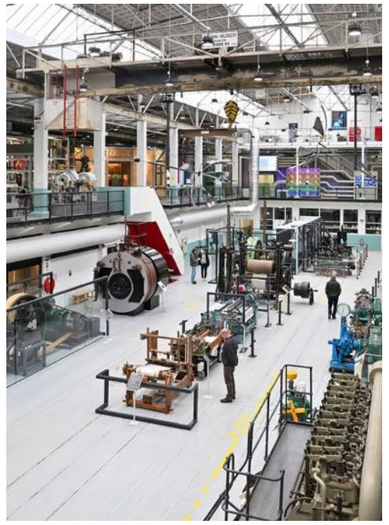

Bron Oyfo in Hengelo

Bron Schoenenkwartier, Waalwijk

Bron Houtwerkplaats openluchtmuseum

Bron Textiellab Textielmuseum

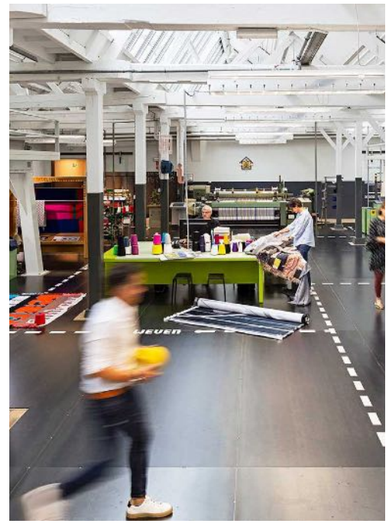

Bron Coda Museum Apeldoorn

Realisatie en exploitatie
In het Masterplan en in het Projectplan zijn twee mogelijke scenario's voor de museumlocatie opgenomen. Voor elk scenario geldt dat dit vraagt om een eenmalige investering en jaarlijkse kosten voor exploitatie en continuïteit.

Dit bidbook voorziet niet in een volledig dekkingsplan voor de realisatie van het gebouw. Daarvoor zijn onder meer een “projectplan” (dec. 2024), een “Analyse, massa & vlekkenplan, een communicatie- en participatieplan en een “haalbaarheidsonderzoek” (2025) samengesteld door gemeente Brummen. Hierin zijn naast PAKmuseum ook BIJ de bieb, SWB en STIP meegenomen. De voorlopig schatting voor het realiseren van een museum, inclusief auditorium en bibliotheek is tussen de 15 en 18 M (prijspeil 2025). De kosten voor het gebouw kunnen deels vanuit de gemeente komen (o.a. grond, bouwrijp maken, stichtingskosten), aangevuld met gelden vanuit bijvoorbeeld Regiodeal, Provincie, Rijk, Industrie en andere financiers en deels vanuit fondsen en andere stakeholders (ontwikkel- en inrichtingskosten PAKmuseum).

We gaan er vanuit dat toerisme en bezoek aan de museum-experience elkaar zullen beïnvloeden en dat het aantal bezoekers voor het papiermuseum jaarlijks ca. 35.000 zal bedragen, met een groeigrens en ambitie tot 50.000. Dit aantal bepaalt de benodigde hoeveelheid ruimte, het team, en de exploitatie.

In de totstandkoming van het PAKmuseum en het bijbehorende gebouw onderscheiden we een aantal fasen:
- Initiatiefase
- Definitiefase
- Conceptfase
- Ontwikkelfase
- Realisatiefase

Momenteel bevinden PAKmuseum en gemeente Brummen, BIJ de bieb en SWB zich in de definitiefase. Tijdens de ontwikkelfase en realisatiefase zal niet alleen aan het gebouw, museale gedeelte en inrichting worden gewerkt, maar bijvoorbeeld ook aan de programmering, collectievorming en PR. Dat betekent dat een museumteam al ruim voor de opening van start gaat, om zodoende bij opening meteen op volle kracht gedurende de eerste drie jaar een terdege voorbereid programma uit te kunnen rollen. Dit brengt extra aanloopkosten met zich mee. Deze worden opgenomen in het te financieren bedrag.

Fase	(Tussen)resultaten / producten	Startdatum	Einddatum
3. Ontwerpfase	11. Selectieprocedure	Q1 2026	Q2 2026
	12. Voorlopig ontwerp	Q3 2026	Q4 2026
	13. Definitief ontwerp	Q1 2027	Q2 2027
4. Voorbereidingsfase	14. Omgevingsplan	Q3 2027	Q4 2027
	15. Aanbesteding	Q1 2028	Q2 2028
5. Realisatiefase	16. Werkvoorbereiding	Q3 2028	Q3 2028
	17. Bouwrijp locatie	Q4 2028	Q1 2029
	18. Bouw PAKhuis	Q2 2029	Q1 2030
	19. ‘Woonrijp’ locatie	Q2 2030	Q2 2030
	20. Inrichting PAKhuis	Q2 2030	Q2 2030
	21. Oplevering / start PAKhuis	Q3 2030	Q3 2030
6. Afsluitingsfase (nazorg, borging)		Q4 2030	Q4 2030
7. Evaluatiefase		Q1 2031	Q1 2031

Planning

Colofon
Samenstelling en layout bidbook:
Museummaker (Warnsveld) - Theo Meereboer, Hein Reusken (Reusken & partners), Astrid Hertog (Closer to Culture), Rob Aben, Marloes van Sonsbeeck, Carl Tabor (OFF The Concept)

Masterplan Rob Aben
Landschapsarchitect

Bijdragen Projectteam PAKhuis (werktitel): Dirk Eekma (4Advies), Rémon Ridder / Linda Kerkdijk / Ferry Kaal / Daniëlla Rui (Gemeente Brummen), Mirjam Wijers (Bij de bieb), Martine Jurriens (SWB), Informatiecentrum Papier & Karton Nederland, VNP, CODA Apeldoorn,

Beeld Museummaker, Closer to Culture, Informatiecentrum Papier&Karton, Folding Boxboard Eerbeek, CODA, HetProces, Zaans Museum, Textielmuseum, Oyfo, Schoenenkwartier, FACTOR architecten, overig.

MUSEUM